

Mamikám

(Részlet a regényből)

A Mamikának én soha nem csinátam vóna olyat, hogy rosszat, mert a Mamika olyan vót nekem, hogy jobban vót anyám, mint akitő születtem, mert akitő lettem, az olyan vót, hogy semmit nem, csak hatta, hogy a porba legyünk, az összes gyerek, az uccán, hozzánk se szót, mi meg ott vótunk, meg a szomszédból is ott vótak, mer ott is olyan anyuk vót a gyerekeknek, mind nekünk, nem vót ránk adva ruha, csak mesztelenű, a parasztok meg mentek kapányi, oszt monták, hogy mennyünk a patakra, oszt mosakoggyunk meg, mer olyanok vagyunk, hogy tiszta kosz, az arcunk, a kezünk, meg se ismernek, hogy kinek a gyerekei vagyunk, mi meg mentünk, mer jó vót a patakra lemenni, nem azé, mer monták, dobáni a köveket a vízbe, az jó vót, meg belemenni, oszt fröcskőni, vótunk ott egy órát, senki nem keresett, hogy hol vagyunk, pedig nem vót megengedve, eccer belefúllatt egy gyerek, osztán vissza az útra, oszt megin koszosak lettünk, mer a vízre még jobban ráragatt a kosz, egyik gyerek fődobta a port, mi meg aláátunk, oszt az a por mind ránk ragatt, oszt vót, hogy fáztunk, mer má hideg vót, oszt akkó mentünk be, hogy aggyon valami ruhát, oszt adott valamit, de kabátot aszt nem, csak olyan rongyos, koszos göncököt, fődig lógott az ujja, mennyetek ki, kiabát ránk, mentünk, mer megfogott valami fát, hogy ránk vág, ha nem megyünk, mi még így is fáztunk, oszt éhesek is vótunk. Ha éhes az ember, még jobban fázik, monta a Mamika, hogy emlékszik, amikő háború vót, oszt nem vót semmi, akkó még a dunna alatt is dideregtek, mer éhesek vótak, pedig vót bedobva oda egy téglá, amit a sporhelon átmelegítettek, oda gyukta a Mamika a lábát, meg az annyáho, mer annak melegek vótak a combjai. Na gyugd ide jánka, monta a Mamika, hogy aszt monta az Öregmamika, mer olyan a lábad, mind a jég, mind az enyimek is, amikő fáztam, de nekem nem vót kihő hozzágyukni.

Az má később vót, de én akkó is fáztam, kint vótam az uccán, oszt má majnem tél vót, amikő szótak, hogy mennyek velük oda, ahó van valami értékes, amibő majd lesz nekem kabát, meg lesz enni belőle, mer én be tudok menni a háccsó ablakon, mer én kicsi vótam, most is kicsi vagyok, de akkó még kisebb vótam, csak akkora, hogy a legkisebb, pedig má tíz éves vótam, de mer nem attak enni, csak olyakot ettünk, hogy vizes kenyérre rászórtuk a cukrot vagy rákentük a zsírt és arra mikor sót, mikor cukrot, nem vót olyan, hogy hús, meg vót akkó az anyám-

nak egy olyan ura, azt se tudom honnan vót oláccigán vót, hát az aztán soha nem dógozott, de mindig ivott, meg oszt meg is vert bennünket, pedig aki nem az apja a gyereknek, az olyat nem is csináhat, oszt a nővéremet belökte a szobába, az anyám meg csak hatta, pedig még én is tuttam, micsiná vele, mer olyat csinát, amit az én rendes apám nem csinát vóna egy gyerekkel soha se, mer azé még gyerek vót a nővérem, nem csinát vóna, mer olyat csinányi bűn, de az oláccigánt ez nem érdeköte, csináta, mer az anyám hatta, hogy csinája, pedig az is bűn hanni, hogy olyat csinájjon, ráadásul pont a saját gyerekéve, nem, a rendes apám az ilyet soha nem, mer ő nem vót olyan, amíg vót, addig rendbe vót minden, mer ejárt dógozni a pékségbe, mer vót neki szakmája, hogy pék, és nem ivott mindig, mert nem vót olyan, meg nem is lehetett, mer hajnaba köllött menni, nem lehetett vóna úgy, hogy előtte iszik, csak akkor ivott, amikor ünnepek vótak vagy amikó mekkapta a píz, és nem is vót hozzászokva, nem úgy vót, mind a többi cigánok vagy a néger, azé lehetett, hogy osztán az lett, hogy főgyullatt a pálinka benne, amikor megünnepöte, hogy megszületett a lekkissebb tesvérem, aki akkó még a lekkissebb vót, mert később született olyan, aki má nem az apámtó vót, és az lett a lekkissebb, utána a nővérem is szült, még nem vót tizenöt, de attó az embertó, akit az anyám beengedett a házunkba, akive vótak ezek a rablások. Nem mondhattam, hogy én nem, mer én olyat nem akarok, mer vittek, meg az is vót bennem, hogy milyen jó lesz, ha télen lesz nagykabátom, meg meleg cipóm, mer akkó még aszitem, ténleg lesz, nem azé van az egész, hogy az oláccigán inni tuggyon, mer az anyám annyit se vett e abbó, amit szereztünk, hogy a gyerekeinek jusson belöle kabátra, jó az amibe eddig is vótam, monta, de nem vót jó, én nem birnám nézni, hogy fáznak a gyerekeim, montam a Mamikának, ő meg monta, hogy vót olyan amikó neki se vót télkabáttya, mer nem vót rá píz, oszt monta az Öregmamika, hogy mennyi e a nagyapádhó, vidd e neki a tejet, mer ő horta az öregnek a tejet, oszt mondd neki, hogy fázó, mer az öregnek van píze, oszt ha lássa, hogy fázó, vesz neked nagykabátot, de nem vett, monta a Mami-ka, csak monta, hogy mozognyi kő, akkó melege lesz, az is má milyen öreg vót, minek vót neki a píz, amikó má majnem meghat, annyira öreg vót, mé nem vett annak a jánkának kabátot, mé ilyenek az emberek, nem tudom.

Oszt, amikó vót az a hely, ahó ekaptak a rendörök, akkó bekerütem az intézetbe, olyan vót, hogy ott is vótak olyanok, mint az az oláccigán, akit az anyám hozott nekünk a nyakunkra, mikó meggyullatt a apámba a pálinka, és etemettük, mindenki ott vót, még a parasztok is, mer aszt a kenyeret ettik, amit az én apám süttött nekik, mer má nem süttöttek otthon kenyeret, mindenki a bódbo vette, és amit a bódba árútak, aszt az én apám süttötte, és ott ríttak a parasztok is, hogy ki fog nekünk ilyen kenyeret sütni, ha má nem lesz nekünk a Gyuri, monta is az apám, amikó még nem gyulladt meg benne a pálinka, hogy amikó a patak-kanyarba laktak, meg még gyerek vót, és csak olyan házuk vót, hogy nem vót alapja se, csak le vót rakva a vájag a földre, oszt mikó nagy árvíz vót, akkó az egé-

szet evitte a víz, megin meg köllött építeni, oszt mindenki olyan bűdös vót, hogy messzire lehetett érezni, hogy ott gyün egy cigán, a kutyák má, ha elindút onnan, ekezdtek ugatnyi végig az uccán, oszt amikor a kerítés mellé ért, úgy vicsorogtak a kerítés mögött, csurgott a fogaikból a nyál, hogy ha kigyűttek vóna, szétépték vóna a cigánt, akkó is, ha kisgyerek, mer a kutyának nem számít, hogy gyerek, csak hogy cigán, amikó ez vót, akó nem hitte vóna senki, monta a rendes apám, hogy azt a kenyeret eszi a falu, amit ő süt, hogy a cigán kenyerit, mer olyanok vótak a parasztok, hogy a cigántó nem vettek vóna e semmit, amit a cigán csinát, legfőjebb a gombát, amit az erdőn gyűjtött, mer azt nem a cigán csinátá, hanem csak nőtt az erdőben, persze a parasztok most is olyanok, hogy cigántó nem kő semmi, csak a Mamika nem olyan, neki ha viszek valamit, mer én csinátam, akko elveszi, oszt megeszi vacsorára, aszongya, hogy hagyd csak itt jánka, maj megeszem vacsorára, oszt másnap odaaggya a lábast, amibe vót, amit csinátam, de a többi paraszt nem enne a cigán után, a cigán lábasából egy falatot se, akkó se, ha megdöglene éhen, nem inna abbó az üvegbő, amibő a cigán ivott, mer utákozik tőlünk, a házába se menne be, mer hiába kaptunk házat, mondogatta az Öregmamika, a Mamika anyja, hogy a cigán, az cigán, a házbó is putrit csinát. A végin mégis az lett, hogy a cigán kenyerit ettik, mer más kenyér nem vót, mer má nem tuttak otthon sütni, mer ebontották a kemencéket, mer régen vótak kemencék, monta a Mamika, hogy nekik is vót, hogy az nagy munka vót, hogy kenyér, ahho érteni köllöt, egész éjjel dagatt a tészta, kovással csináták egy tek-nőbe, oszt hajnaba befűtöttek a kemencébe oszt mikó bemelegedett a kemence fala, akkó kipucóták a parasztat, és bepakóták hétkor a kenyereket, oszt tízre meg is süt, hogy az milyen finom vót, az a friss kenyér, hogy olyan vót, hogy a szaga végigment az egész udvaron, oszt a kutyák nem ugattak a szagra, hanem azok is csak szimatótak, mer az nekik nem cigánszag vót, hanem jó szag. Még Pestre is vittünk a rokonoknak, monta a Mamika, oszt úgy örűtek, mindha aranyat kaptak vóna, mer má annyira utáták azt a kenyérgyári kenyereket, aminek a haja, mind a kő, a bele meg még kovász, meg az a kenyér is, amit vittünk, olyan vót, monta, hogy arra emlékeztette őket, hogy milyen jó vót, amikó még nem hatták el a falut, nem köllött olyan helyen laknyi, hogy nem csak a kenyér rossz, de a lakásuk is csak egy juk. De az is jó vót, Mamika, amit az édesapám sütött, az is jó vót, nem? Jó vót jánka, jó vót, mer más nem vót, oszt mesét a tejfölös lepinrő, amit a kemencébe sütöttek, mikó kiszettik a kenyeret, utána, hogy melegen ettik, én meg úgy megkivántam, mer finom vót, így emondva is. Úgy van, hogy azt is lehet akarnyi, ami csak emondva van, de valóba nincs. Eccer süssön a Mamika olyat, mer nagyon megkivántam. Sütőbe nem olyan, mind kemencébe, monta a Mamika. De annál jobb, montam, mindha egyáltalán nem vóna. Anná jobb jánka, monta, mer ami nincs, az má ténleg semijen. Ott vót az egész falu a temetésen, nem vót olyan nagy temetés ebbe a faluba, amilyen az édesapámé vót, örűt vóna, ha lássa, de a temetés olyan, hogy pont az nem lássa, akié az egész csináva van.

Ha lett vóna akkó még az édesapám, ha nem gyullad ki benne a pálinka, akkó nincs az, hogy a Boginak lesz olyan gyereke, aki lett, aki attó az embertó van, mer az én apám ilyet nem hagyott vóna, meg is öte vóna azt, aki ilyet csiná a gyerekive, meg persze akkó az oláccigán se gyütt vóna oda, ahó mi vagyunk, mer nem köllött vóna, hogy ott legyen, mer elig lett vóna az apám. Együtt Birinkébő, biztos onnan gyütt, az összes oláccigán onnan gyün, mennyi van ott belőlük, hát nagyon sok, mer ha nincsen felesígnék való, visznek innen a mi falunkbó jányokat, meg más falubó, hogy legyen, oszt akiket azok szűnek azok is oláccigánok lesznek, azt öröklík, hogy az embert, akkó is, ha az asszon nem vót oláccigán, mer oláccigán lesz ott, azok között, másmilyen nem tud, olyan piszkos szája lesz, mind azoknak, hogy nem lehet hagatni, amit mondanak, mer csak piszkosságot tunnak mondani. Ez is olyan vót, aki az anyámhó gyütt, hogy olyan fekete, hogy néger, úgy is hitták, hogy néger, a kicsi is, akit a Bogi szút neki, az is néger vót, meg akiket az anyám szút, azok is négerék lettek, nekem azok nem tesvéreim, mer nem is hasonlítottunk. Szegin Bogi, e köllött vóna vetetni, de mire észrevette, má nem lehetett, mer aszt monta az orvos, hogy túl van az időn, oszt meg kő szúni. Kinek kő ezután a Bogi, hát senkinek, csak valakinek, aki naplopó, olyannak, mindenki tuggya a faluba, hogy kitó van a gyerek, oszt má fót van rajta, olyan meg nem kő senkinek, mer van olyan is, akin nincs fót, senki nem gondó arra, hogy ő eszt nem akarta, csak azt mondják, hogy ott van rajta a fót, a fóttal nem kötözök össze, odamegyek hozzá, hogy még egy fótot ejcsek rajta, mer szép jánka vót a Bogi, szebb vót, mind én, de utána otthagynom, monta, aki hozzáment, ha lesz belőle gyerek, ki tuggya kitó van, mer senkinek nem köllött utána, hogy azzal az emberrel vót, csak úgy köllött, hogy eccer, oszt télleg nem lehetett tunni, mer a Bogi is innentó olyan lett, amilyen lett, má neki se vót fontos, hogy másmilyen legyen, mer tutta, hogy azután, ami történt, má nem lehet másmilyen.